

Nr 308.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ytterligare anslagsmedel till extra materielanskaffning m. m. för försvarsväsendet; given Stockholms slott den 12 maj 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 maj 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld, anför efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet:

Genom proposition den 24 mars innevarande år, nr 234, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till extra materielanskaffning m. m. för försvarsväsendet för budgetåret 1939/40 å riksstatens fjärde huvudtitel anvisa ett reservationsanslag av 58,000,000 kronor. Av denna summa avsågos, förutom ett mindre belopp till försvarsstabens förfogande för vissa telefontekniska

Bihang till riksdagens protokoll 1939. 1 saml. Nr 308.

anläggningar, sammanlagt 18,600,000 kronor för lantförsvaret, 11,000,000 kronor för sjöförsvaret samt 28,375,000 kronor för flygvapnet enligt den närmare fördelning å olika ändamål, som en sammanfattningsvis uppgjord förteckning utvisade.

Bland de för lantförsvarets del i nyssberörda förteckning upptagna anslagsposterna är att märka en post å 3,500,000 kronor till anskaffande av luftvärn för kraftanläggningar. Nämnade belopp utgör hälften av det sammanlagda belopp, 7,000,000 kronor, vilket ansetts erforderligt för landets kraftverks förseende med luftvärn. Den andra hälften av det för ändamålet erforderliga sammanlagda beloppet avses skola äskas av riksdagen först för budgetåret 1940/41, då den ifrågavarande luftvärnsmaterielen, bestående av såväl 7 cm luftvärnskanoner som 40 mm luftvärnsautomatkanoner, beräknats kunna slutföras. Förutom det nyssnämnda beloppet å 3,500,000 kronor avses icke någon del av det för lantförsvaret i propositionen upptagna beloppet för anskaffning av vare sig luftvärns- eller annan artillerimateriel.

I en denna dag av *generalfältygmästaren* till mig avgiven promemoria har denne meddelat, att Aktiebolaget Bofors, efter förhandlingar med utländsk leverantör om inköp av olika slag av artillerimateriel, tillverkad på licens från bolaget, erbjudit sig att till kronan överlåta materielen i fråga. Anbudet omfattar dels ett avsevärt antal 40 mm rörliga luftvärnsautomatkanoner jämte reserveldrör och ammunition, dels ock ett likaledes betydande antal 15 cm haubitser med tillhörande eldrörsvagnar och föreställare samt utredning och ammunition. Automatkanonerna skola enligt anbudet levereras under innevarande månad, medan haubitsernas levererande skulle äga rum successivt under tiden maj—oktober 1939. Kostnaden för hela leveransen, inklusive tull, frakter i Sverige, besiktning, provskjutning m. m., uppgår enligt anbudet till sammanlagt 12,750,000 kronor.

Chefen för försvarsstaben och *chefen för armén* hava i avgivna yttranden tillstyrkt inköp av den ifrågavarande materielen.

Ärendet är av den natur, att en mera ingående redogörelse för detsamma icke bör ske till statsrådsprotokollet. Riksdagens vederbörande utskott torde därom erhålla ytterligare upplysningar genom de handlingar som komma att tillhandahållas utskottet.

*Departements-
chefen.*

Förvärvandet för svenska statens räkning av den artillerimateriel, som omfattas av det nyssberörda anbudet, skulle uppenbarligen innebära en synnerligen verksam förstärkning av landets försvarsberedskap. Vad beträffar det i anbudet ingående luftvärnsmaterielen, skulle ett förvärv av densamma möjliggöra, att de kraftverksanläggningar i landet, som avses skola förses med luftvärn, omedelbart kunde utrustas med den härför erforderliga materielen, något som framstår såsom en viktig angelägenhet. Haubitsmaterielen åter skulle verksamt bidra till att dels fylla vissa brister i arméns artilleriutrustning, som eljest skulle i avvaktan på beställd men ännu icke levererad materiel kvarstå ännu en avsevärd tid, dels ock möjliggöra ett i hög grad önskvärt utbyte av viss äldre haubitsmateriel mot fullt modern

dylik. Jag finner mig därför böra tillstyrka, att det föreliggande anbudet antages och att för detta ändamål erforderliga anslagsmedel äskas av riksdagen för nästkommande budgetår.

Vid ett bifall härtill uppställer sig frågan, huruvida de 40 mm luftvärnsautomatkanoner, som enligt förenämnda proposition nr 234 avsetts skola anskaffas för kraftverkens räkning, alltjämt äro behöfliga eller icke, i vilket senare fall det härför avsedda anslagsbeloppet skulle kunna i motsvarande mån reduceras. Enligt vad jag inhämtat kan det förväntas, att ytterligare behov av dylika luftvärnspjäser skall göra sig gällande för skilda ändamål under de närmaste åren. Jag finner därför klokheten bjuda att icke avstå från den tillgång i nämnda hänseende, som ligger i den redan beräknade leveransen av luftvärnspjäser för kraftverken. Emellertid förutsätter detta, att de luftvärnspjäser, som sålunda skulle komma att efter hand levereras för de härför avsedda anslagsmedlen, skola kunna komma till användning även för andra ändamål än för kraftverken, därest så skulle visa sig lämpligt, exempelvis för att tillgodose syftet med gåvomedel, som för anskaffande av luftvärnsmateriel överlämnats till statsverket. I allmänhet torde dock de rörliga pjäser, som av den nu erbjudna leveransen tilldelas kraftverken, komma att efter hand utbytas mot de mindre mobila pjäser, som ursprungligen avsetts för kraftverkens räkning; någon större rörlighet är nämligen för detta ändamål icke av nöden.

Genom att den haubitsmateriel som anbudet omfattar tillföres artilleriet kommer möjligen, särskilt efter det viss redan beställd men ännu icke levererad materiel tillkommit, ett överskott å dylik materiel att finnas. Därest icke en närmare utredning utvisar, att en dylik reserv av artillerimateriel skulle innebära en tillgång av den betydelse, att man icke bör avhända sig densamma, kan därför fråga uppkomma om försäljning av detta överskott helt eller delvis. Om en dylik eventuell försäljning lärer det ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid besluta liksom ock rörande sättet för inflytande köpeskillingsmedels inlevererande till statsverket.

De för den ifrågavarande materielens inköpande erforderliga anslagsmedlen torde lämpligen böra upptagas under det förut av riksdagen för nästkommande budgetår äskade reservationsanslaget till extra materielanskaffning m. m. för försvarsväsendet, vilket anslag sålunda bör höjas med 12,750,000 kronor från förut äskade 58,000,000 kronor till 70,750,000 kronor. Som materielens anskaffande torde böra ombesörjas av arméförvaltningens tygdepartement, under vars förvaltning också den inköpta materielen i huvudsak kommer att falla, torde beloppet i fråga, 12,750,000 kronor, böra i den förenämnda förteckningen upptagas som en särskild anslagspost under »Lantförsvaret», benämnd »Inköp av viss artillerimateriel». Detta bör emellertid naturligen icke få stå hindrande i vägen för att viss del av den inköpta materielen, enkannerligen av luftvärnsmaterielen, framdeles må tilldelas annan försvarsgren, därest så skulle visa sig lämpligt och påkallat.

Under åberopande av det anförda och med framhållande av att proposition i ärendet jämlikt § 54 riksdagsordningen torde kunna avlätas utan hinder av att den för propositioners avlämnande i allmänhet stadgade tiden gått till ända, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte — med ändring av Sitt genom propositionen nr 234 till årets riksdag framlagda förslag om anvisande å riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1939/40 av anslag till extra materielanskaffning m. m. för försvarsväsendet — föreslå riksdagen

att till *extra materielanskaffning m. m. för försvarsväsendet* för budgetåret 1939/40 å riksstatens fjärde huvudtitel anvisa ett *reservationsanslag* av 70,750,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Carl-Axel Block.